

Принципи мисливської політики України

Визначено сутність поняття «мисливська політика». На основі аналізу наукових праць запропоновано і теоретично обґрунтовано принципи мисливської політики, які спрямовані на раціональне відтворення, охорону та використання ресурсів мисливського господарства на засадах сталого екологічно збалансованого розвитку.

Ключові слова: мисливська політика, принципи мисливської політики, мисливське господарство, мисливські тварини та угіддя.

Політику щодо організації мисливського господарства в наукових роботах, як правило, розглядають у рамках лісової політики, оскільки лісове господарство тісно інтегроване з мисливським [1–3]. Разом з тим, потрібно мати на увазі те, що мисливське господарство пов'язане не лише з лісовим, але і сільським та водним господарством. У класифікаторі економічної діяльності воно входить у секцію А «Сільське, лісове і мисливське господарство». Це засвідчує про те, що сільське, лісове та мисливське господарство тісно взаємозв'язані між собою, а, відповідно, політику потрібно вести на розвиток інтеграційних взаємозв'язків між ними. З іншого боку, економічна діяльність у сфері мисливського господарства є специфічною відмінною від сільського і лісового господарства.

Оскільки політику щодо розвитку сільського господарства називають аграрною, а щодо лісового господарства – лісовою, то цілком логічно політику щодо розвитку мисливського господарства називати мисливською. *Мисливська політика – це сукупність принципів та інструментів, за допомогою яких здійснюється захист інтересів світової спільноти (міжнародна мисливська політика), національних інтересів України (національна мисливська політика), інтересів місцевих громад (регіональна мисливська політика) та суб'єктів, що здійснюють відтворення, охорону і використання мисливських угідь (локальна мисливська політика).*

На основі аналізу наукових праць з екологічної, лісової, економічної, соціальної та іншої політики у цій роботі теоретично обґрунтовані принципи, на яких повинна базуватися мисливська політика, зокрема такі: організація мисливського господарства на засадах ринкової економіки; використання лише екологічно доступних ресурсів мисливської фауни; сприяння екологізації розвитку мисливського господарства; збереження біорізноманіття тваринного та рослинного світу мисливських угідь; збереження культурної екологічної спадщини на теренах мисливських угідь; дотримання національних традицій у процесі відтворення, охорони і використання мисливських угідь; дотримання етичних норм у процесі полювання; недискримінаційного ставлення до мисливських угідь усіх форм власності; державного сприяння розвитку мисливського господарства; інтеграції мисливської політики з лісовою, аграрною, водною, рекреаційною, торговельною та іншими політиками; врахування впливу мисливського господарства на довкілля; сталого екологічно збалансованого відтворення і використання ресурсів мисливських угідь; збереження екологічної ніші мисливських тварин.

Принцип організації мисливського господарства на засадах ринкової економіки передбачає організацію відтворення і використання мисливських угідь та виробництво продукції (послуг) на засадах самоокупності і самофінансування, врахування попиту і пропозиції на національному і міжнародному ринках.

Принцип використання лише екологічно доступних ресурсів мисливської фауни передбачає відтворення і використання мисливських тварин таким чином, щоб воно не призводило до деградації мисливських угідь і зменшення чисельності тварин до рівня, нижчого за оптимальний [4].

Принцип сприяння екологізації розвитку мисливського господарства передбачає втілення концепції щодо екологізації суспільного розвитку земної цивілізації [3] в практику ведення мисливського господарства. У підсумку цей процес призведе до зростання продуктивності мисливських угідь і чисельності мисливських тварин близької до оптимальної [4].

Принцип збереження біорізноманіття тваринного і рослинного світу мисливських угідь впливає з вимог «Конвенції про охорону біологічного різноманіття» (Ріо-де-Жанейро, 1992), до якої приєдналася Україна в 1994 р. [5]. Збереження біорізноманіття тваринного і рослинного світу мисливських угідь сприятиме підвищенню їх продуктивності, стійкості мисливських екосистем, а, відповідно, буде спрямоване на усунення глобальних екологічних загроз, пов'язаних з викидами парникових газів та потеплінням клімату.

Принцип збереження культурної екологічної спадщини на теренах мисливських угідь. Цей принцип добре теоретично обґрунтований для лісової політики (його пропонують ввести в спеціальний Закон України «Національна лісова політика» [6]). Він впливає з вимог «Конвенції про охорону світової культурної та природної спадщини» (Париж, 1972). Дотримання цього принципу мисливської політики в практиці ведення мисливського господарства дозволить зберегти об'єкти в мисливських угіддях, що мають історичну цінність для майбутніх поколінь як пам'ятки культури.

Принцип дотримання національних традицій у процесі відтворення, охорони і використання мисливських угідь. Впродовж тисячоліть на теренах України було гуманне ставлення українців до природних об'єктів. У період дохристиянської доби праукраїнці бачили в деревах своїх богів, а відповідно з любов'ю ставилися до всього рослинного і тваринного світу [7]. Цю глибоку повагу до всього живого на Землі потрібно відновити в душах майбутніх поколінь.

Принцип дотримання етичних норм у процесі полювання передбачає гуманне ставлення до мисливських тварин у процесі полювання, а також дбайливе ставлення до мисливських угідь. Зокрема, особисті якості мисливця та користувача мисливських угідь повинні відповідати морально-етичним нормам, а саме: любов до природи, відповідальність, екологічна та правова грамотність, порядність, відчуття міри та ін. Необхідно пам'ятати, що мисливські угіддя і наявні в них тваринні ресурси є складовою природних ресурсів країни і відповідно до Конституції України (1996) належать народові України. Користувачі мисливських угідь повинні підтримувати порядок і чистоту в угіддях, оскільки кожен громадянин країни має право користуватися як лісовими, так і мисливськими ресурсами України. Впродовж поколінь у мисливців виробилися певні морально-етичні норми, які можна назвати моральним кодексом мисливця. Недотримання принципів даного кодексу призводить до забруднення і знищення мисливських угідь, скорочення чисельності тварин, деградації системи управління мисливським господарством.

Принцип недискримінаційного ставлення до мисливських угідь усіх форм власності передбачає однаково справедливе ставлення до мисливських угідь та мисливських тварин, які перебувають у державній, приватній чи комунальній власності. Згідно зі ст. 3 Закону України «Про мисливське господарство та полювання», мисливські тварини, які перебувають у стані природної волі на території України, є об'єктом права власності українського народу, від імені якого права власника мисливських тварин здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України [8]. В Україні налічується понад 850 юридичних осіб (державні підприємства, громадські мисливські організації, підприємства та організації приватної форми власності), які є користувачами мисливських угідь [9]. Незалежно від того, в якій формі власності перебувають мисливські угіддя, повинні бути визначені однакові права та обов'язки користувачів для раціонального відтворення, охорони та використання мисливських угідь та мисливських тварин.

Принцип державного сприяння розвитку мисливського господарства передбачає державну законодавчу і фінансову підтримку ефективного відтворення, охорони та використання мисливських ресурсів України. Досвід розвинених країн світу свідчить, що державна фінансова підтримка є однією з основних складових розвитку мисливського господарства. В Україні практично всі мисливські господарства є неприбутковими, а кошти, які виділяються державою, є недостатніми для ефективного розвитку мисливського господарства. Досі не затверджено жодного нормативно-правового документа, який би визначав шляхи та перспективи розвитку мисливських угідь. На відміну від України такі нормативно-правові документи вже прийняті в Росії та Білорусі.

Принцип інтеграції мисливської політики з лісовою, аграрною, водною, рекреаційною, торговельною та іншими політиками. Цей принцип передбачає всебічну взаємодію з іншими сферами національної економіки. Не слід забувати, що складовою частиною мисливських угідь є водно-болотні та польові території, на яких ведеться водне та сільське господарство. Досить часто мисливські тварини завдають шкоди та досить великих збитків лісовому та сільському господарствам. Неврегульованість відносин між користувачами водних об'єктів, земельних ділянок та мисливських угідь призводить до конфліктів інтересів між ними і дискримінації кожної із сфер діяльності. Необхідно вести таку мисливську політику, яка б базувалася на взаємовигідних, спільних інтересах між усіма суб'єктами національної економіки і суспільства в цілому.

Принцип врахування впливу мисливського господарства на довкілля. Даний принцип мисливської політики повинен враховуватися, коли в процесі веденні мисливського господарства завдається економічна, екологічна чи соціальна шкода навколишньому природному середовищу. Наприклад, при перевищенні оптимальної чисельності тварин скорочується кормова база, що призводить до знищення підросту у лісах та сільськогосподарських культур – на полях. У процесі управління мисливським господарством обов'язково необхідно враховувати його вплив на довкілля та інтереси інших природокористувачів, що в підсумку призведе до нормального функціонування мисливського господарства та суміжних екосистем.

Принцип сталого екологічно збалансованого відтворення і використання ресурсів мисливських угідь передбачає ведення мисливського господарства на засадах сталого екологічно збалансованого розвитку, який би підтримував ефективне функціонування та стабільний розвиток мисливських угідь, підвищення продуктивності мисливських угідь та їх здатності до відтворення ресурсів

мисливського господарства. Проблема сталого екологічно збалансованого відтворення і використання ресурсів мисливських угідь є досить складною і включає в себе екологічні, економічні, соціальні та духовні аспекти. Дотримання даного принципу дозволяє доведення мисливських тварин в угіддях до оптимальної чисельності, формування ринкового механізму ведення мисливського господарства та збереження екологічної цілісності природних ресурсів мисливського господарства.

Принцип збереження екологічної ніші мисливських тварин передбачає ведення мисливського господарства таким чином, щоб воно не призводило до зниження чисельності або повного зникнення як окремих видів тварин, так і цілих спільнот, що руйнує цілісність екологічних систем. З народженням кожна людина має право на користування природними ресурсами, в тому числі дикими тваринами. Нераціональне використання природних ресурсів людиною супроводжується зникненням багатьох видів тваринного і рослинного світу, а також зниженням стійкості природних екосистем. Користуючись ресурсами мисливського господарства, ми вступаємо в безпосередню взаємодію з майбутнім поколінням і повинні залишити йому повноцінне різноманіття природного світу. Дотримання даного принципу мисливської політики дозволить зберегти сталі причинно-наслідкові зв'язки в екосистемах і уникнути глобальних екологічних загроз, які зараз нависають над планетою Земля.

Висновки. 1. Аналіз наукових праць з екологічної, лісової, економічної та інших політик дозволив теоретично обґрунтувати поняття «мисливська політика» та принципи, на основі яких вона формується та впроваджується в практику.

2. Впровадження в практику принципів мисливської політики сприятиме організації та розвитку мисливського господарства на засадах ринкової економіки та зміцнення його позицій як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

3. Дотримання принципів мисливської політики сприятиме ефективному відтворенню і використанню мисливських угідь та продукції (послуг) мисливського господарства, збереженню біорізноманіття тваринного та рослинного світу у мисливських угіддях України, вихованню морально-етичних норм у користувачів мисливських угідь та мисливців.

Список використаних джерел

1. Синякевич І. М. Економіка лісокористування : [навч. підручник] / І. М. Синякевич. – Львів : ІЗМН, 2000. – 402 с.
2. Тупьця Ю. Ю. Экономические проблемы комплексного использования и охраны лесных ресурсов / Ю.Ю. Тупьця. – Львов : Вища школа, 1976. – 216 с.
3. Лісова політика: теорія і практика : [монографія] / І. М. Синякевич, І. П. Соловій, О. В. Врублевська, А. М. Дейнека, А. М. Польовський [та ін.] ; під наук. ред. І. М. Синякевича. – Львів : Піраміда, 2008. – 612 с.
4. Делеган І. В. Перспективи розвитку мисливського господарства в Закарпатті / І. В. Делеган, М. В. Чернявський, В. С. Феннич. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2007. – 158 с.
5. Конвенція про охорону біологічного різноманіття (ратифіковано Законом Верховної Ради України від 29 листопада 1994 року № 257/94 – ВР) // <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
6. Синякевич І. Екологічна і лісова політика : [зб. наук. праць] Вип. 2. / І. Синякевич. – Львів : ЗУКЦ, 2004. – 143 с.

7. Велесова книга // Переклад українською мовою, дослідження та рецензії Б. Яценка. –К. : Велес, 2006. – 256 с.
8. Про мисливське господарство та полювання: закон України від 22 лютого 2000 року №1478-III // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №32. – С. 391.
9. Бондаренко В. Д. Про сучасний стан і тенденції розвитку мисливського господарства України / В. Д. Бондаренко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 80-річчю з дня народження П.С. Пастернака. – Івано-Франківськ : Екор, 2005. – С. 69–71.

Гуль І.Г. Принципы охотничьей политики Украины.

Определена сущность понятия «охотничья политика». На основе анализа научных работ предложены и теоретически обоснованы принципы охотничьей политики, направленные на рациональное воспроизводство, охрану и использование ресурсов охотничьего хозяйства на принципах устойчивого экологически сбалансированного развития.

Ключевые слова: охотничья политика, принципы охотничьей политики, охотничье хозяйство, охотничьи животные и угодья.

Hul I.H. Principles of Hunting Policy of Ukraine.

There essence of «hunting policy» term is explained. On the basis of scientific works analysis the principles of hunting policy, which are directed at optimal regeneration, protection and use of hunting management resources in accordance with principles of sustainable development are proposed and theoretically justified.

Key words: hunting policy, principles of hunting policy, hunting, hunting animals and lands.

Надійшло 09.12.2009.